

Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΕΠΑΝΩ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Τοῦ Δρος Κ.Γ. Ἀθανασόπουλου

[Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ ἀποδίδει μικρό μέρος σειρᾶς ὁμιλιῶν κατὰ τό ἀκαδ. ἔτος 1979-80 τοῦ κ. Ἀθανασόπουλου ἐπὶ θεμάτων προστασίας τοῦ περιβάλλοντος καί εἰδικώτερα ἐπὶ τῶν σχετικῶν νομικῶν ρυθμίσεων. Ἐδῶ δημοσιεύεται στήν ἀρχή ἕνα σύντομο σημεῖωμα γιά τήν ἔννοια «περιβάλλον» καί ἀκολουθεῖ ἀναφορά σέ θέματα ἐνημερώσεως γιά θέματα περιβάλλοντος. Βιβλιογραφία (πού δέν καταχωρεῖται ἐδῶ ἐλλείψει χώρου) καί περίληψη τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν εἶναι στήν διάθεση τῶν ἐνδιαφερομένων].

Α. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (Μία πρώτη προσέγγιση)

Εἶναι γνωστό ἀπό πολύ παλιά, ὅτι ὑπάρχει μία στενή σχέση ἀνάμεσα στόν ἄνθρωπο (ἤ σέ γενικώτερο ἐπίπεδο ὡς ἀνθρώπινη κοινωνία) καί στό περιβάλλον, στό ὁποῖο ζεῖ καί κινεῖται καί ἐπομένως μία ἀμοιβαία ἐπίδραση τοῦ ἐνός πάνω στόν ἄλλο.

Ἡ σχέση αὐτή μᾶς ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα σέ μία ἔννοια τοῦ περιβάλλοντος μεγαλύτερη τῆς ἔννοιας φυσικό περιβάλλον.

Οἱ προσπάθειες τῶν εἰδικῶν γιά τόν πληρέστερο προσδιορισμό τῆς ἔννοιας περιβάλλον, πού ἔχουν ἤδη υἱοθετηθῇ καί ἀπό ἐπιτροπές διεθνῶν ὀργανισμῶν¹ ἤ ἔγιναν ἀντικείμενο ἐρεύνης σέ διεθνεῖς διασκέψεις², συνήθως περιλαμβάνουν τρεῖς ἐπὶ μέρους ἀπόψεις ἢ τομεῖς:

α. προστασία, ἀποκατάσταση, βελτίωση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος,

β. προστασία, ἀποκατάσταση, βελτίωση τοῦ ἀνθρωπογενοῦς περιβάλλοντος,

γ. προστασία τῆς ἀνθρώπινης υἱείας (ψυχικῆς καί σωματικῆς) ἀπό τήν ρύπανση.

Ἡ ἔννοια περιβάλλον κατέστη ἤδη καί νομική, δεδομένου, ὅτι εἰδική γι' αὐτήν ρύθμιση προβλέπεται ὄχι μόνο ἀπό σειρά νόμων καί ὑπουργικῶν ἀποφάσεων, ἀλλά καί ἀπό συνταγματικές διατάξεις καί κείμενα διεθνῶν διασκέψεων, ἐδῶ καί ἄλλου.

Εἰδικώτερα, σημειώνεται ἐδῶ ἡ ρύθμιση τήν ὁποία ἀναφέρει τό Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1975 στό ἄρθρο 24:

«1. Ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ καί πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος ἀποτε-

λεῖ ὑποχρέωσιν τοῦ Κράτους. Τό Κράτος ὑποχρεοῦται νά λαμβάνη ἰδιαιτέρα προληπτικά ἢ κατασταλτικά μέτρα πρός διαφύλαξιν αὐτοῦ...».

«6. Τά μνημεῖα καί αἱ παραδοσιακαί περιοχαί καί στοιχεῖα τελοῦν ὑπό τήν προστασίαν τοῦ Κράτους.....».

Καί ἀκόμη, τό κείμενο τῆς Τελικῆς Πράξεως τῆς Διασκέψεως Ἀσφαλείας καί Συνεργασίας ἐν Εὐρώπῃ, πού συνήλθε στό Ἑλσίνκι τό 1975 καί τήν ὁποία ὑπέγραψε καί ἡ Ἑλλάς, περιβάλλοντος³.

Β. Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΠΑΝΩ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

αα. Δέν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία, ὅτι, ὅπως ἔχουν τά πράγματα σήμερα, εἶναι ἀπαραίτητη μιᾶς μεγάλης κλίμακος ἐπιχείρηση ἐνημερώσεως τοῦ κοινοῦ γιά θέματα προστασίας τοῦ περιβάλλοντος στήν χώρα μας.

Στήν συνέχεια θά παρατεθοῦν, πολύ συνοπτικά, στοιχεῖα γιά τά μέσα ἐκεῖνα προβολῆς καί ἐνημερώσεως, πού στήν προκείμενη φάση θά μπορούσαν νά χρησιμοποιηθοῦν ὄχι μόνο γιά νά παρουσιάσουν στήν σωστή του διάσταση τό πρόβλημα «περιβάλλον», ἀλλά καί νά συνεχίσουν μία ἐκστρατεία «συντηρήσεως» τῆς ἀνάγκης συνεχοῦς σχετικῆς ἐπαγρυπνήσεως ὅλων μας.

Α. ΤΥΠΟΣ

α. Ἐννοία τοῦ τύπου. Τύπος σημαίνει ἀρχικά τό τύπτειν, τό κτύπημα, τό ἐκ τοῦ κτυπήματος ἵχνος, τό ἀποτύπωμα. Ἡ λέξη ἀναφέρεται ὑπό τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Ξενοφώντος, τοῦ

Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου, τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ὡς τύπος νοεῖται πᾶν ἐκ τῆς τυπογραφίας ἢ ἐκ παντός ἄλλου μηχανικοῦ, χημικοῦ ἢ φωτοχημικοῦ μέσου, μέ τό ὁποῖο ἐπιτυγχάνεται ἡ παραγωγή μεγάλου ἀριθμοῦ ὁμοίων ἀντιτύπων, προερχόμενο προϊόν⁴.

β. Διακρίσεις τοῦ τύπου. Ὁ τύπος διακρίνεται σέ πολλές κατηγορίες, κυριώτερες τῶν ὁποίων εἶναι:

1. Ἀνάλογα μέ τόν τόπο ἐκδόσεως καί τῆς ἀκτίνος κυκλοφορίας σέ ἐθνικό καί τοπικό τύπο.

2. Ἡμερήσιος τύπος.

3. Ἑβδομαδιαῖος, δισεβδομαδιαῖος, μηνιαῖος τύπος.

4. Ἐξηρητημένος ἰδεολογικά ἢ κομματικά καί ἀνεξάρτητος τύπος.

5. Πληροφοριακός τύπος καί τύπος ἐκφράσεως γνώμης.

6. Περιοδικός καί μὴ περιοδικός τύπος, ἀνάλογα μέ τόν χρόνο ἐκδόσεως. Ὁ περιοδικός τύπος βασικά διακρίνεται σέ ἐφημερίδες καί περιοδικά⁵.

γ. Λειτουργίες τοῦ τύπου. Οἱ κυριώτερες λειτουργίες τοῦ τύπου εἶναι⁶:

1. Εἰδησεογραφία.

2. Ἐκπαίδευση, ἥτοι μεταβίβαση τῆς λεγομένης κοινωνικῆς κληρονομίας.

3. Μορφοποίηση καί ἐπηρεασμός τῆς πολιτικῆς βουλήσεως τῶν μαζῶν.

4. Ἐλεγχος.

5. Κριτική.

6. Ψυχαγωγία.

7. Διαφήμιση.

Β. ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

Ἡ ραδιοφωνία⁷ ἔδωσε νέα διάσταση στήν δημοσιότητα, κατέλαβε

δέ σπουδαιότητα θέση μεταξύ τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας, γιά πολλοὺς λόγους, μερικοὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρονται συνοπτικά στή συν-έχεια.

Ἡ ραδιοφωνία ἀκούγεται χάρις στίς τελευταῖες τεχνολογικές ἐπιτεύξεις ὅπουδῆποτε.

Ἀκούγεται ὅποτεδῆποτε.

Μέ τήν ραδιοφωνία εἶναι δυνατή ἡ ἐπικοινωνία μέ πᾶν πρόσωπο ἀνεξάρτητα ἀπό τήν μόρφωσή του.

Ἡ ραδιοφωνία εἶναι ταχύτερη στήν μετάδοση ἐκτακτων γεγονότων.

Μέ τήν ραδιοφωνία ἀναπληρώνεται ὁ ἀκουστικός παράγων στήν ἐξ ἀποστάσεως ὑποβολή «τό δέ ἄτομον γίνεται ἀντικείμενον ὑποβολῆς ὡς καί ἐν τῇ καταστάσει τῆς σωματικῆς συμπαρουσίας».

Γ. ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

α. Ἡ τηλεόραση⁹ (ἀποκαλεῖται καί ἔνατη τέχνη), πέραν τοῦ γεγονότος, ὅτι προσφέρει κατ' οἶκον τό πλήρες θέαμα, ἀποτελεῖ ἓνα ἀπό τά βασικώτερα μέσα ἐνημερώσεως καί ἐπικοινωνίας. Συνδυάζοντας τόν λόγο, τήν εἰκόνα, τόν ἤχο, τό φῶς, τό χρώμα, τήν κίνηση βοηθαί ἀφάνταστα τόν τηλεθεατή νά καταλάβει πλήρως τίς διάφορες ἐκπομπές καί νά τίς ἀφομοιώσῃ.

Γιά τήν παρακολούθηση τοῦ τηλεοπτικοῦ προγράμματος ἀπαιτεῖται στοιχειώδης πνευματική προσπάθεια. Ἡ τηλεόραση ἔχει, σέ σύγκριση πρός ἄλλα μέσα, περισσότερη «ἰσχύ» καί ἐπιβάλλεται εὐχερέστερα ἐπὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀτόμου¹⁰.

Βέβαια, ἡ εὐχέρεια τῆς ἀνετης παρακολουθήσεως τῆς τηλεοράσεως

δέν προσγράφεται ἀπό ὅλους στά ἐνεργητικά της στοιχεῖα καί ἔχουν διατυπωθεῖ φόβοι, ὅτι ἡ τηλεόραση ὀδηγεῖ στόν πολιτισμό τῆς εἰκόνης, στήν γλῶσσα τῆς εὐκολίας, στήν ἰσοπέδωση τῶν ἀτόμων, σέ μωσαϊκό καλλιέργειας κ.λ.

β. Ἀνεξάρτητα ἀπό τό θάσιμο ἢ μή αὐτῶν τῶν ἀπόψεων εἶναι γεγονός μή ἐπιδεχόμενο ἀμφισβήτησης, ὅτι ἡ τηλεόραση μεταδίδει πολιτιστικά μηνύματα σέ μεγάλες κατηγορίες ἀτόμων, μερικά τῶν ὁποίων οὐδέποτε θά τά ἐλάμβαναν, λόγω ὑποκειμενικῆς ἀδυναμίας (ἀναλφάβητοι, χαμηλῆς μορφώσεως κ.λ.).

Δ. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ἄς κινηματογράφος¹¹, «μουσεῖο ζωῆς», εἶναι ταυτόχρονα ἀκρόαμα καί θέαμα, ἡ δέ εἰκόνα βασικώτατο στοιχεῖο του. Ὁ κινηματογράφος ἔχει οὐσιαστική κλίση πρός τήν κινητικότητα, τόν ἐλιγμό, ἐξ αὐτοῦ δέ τοῦ στοιχείου προέρχεται ἡ προσφερόμενη τέλεια ἀνταπόκριση στόν ὄνειρικό κόσμο.

Ὁ κινηματογράφος, ἀπό τήν φύση του, ἀποτελεῖ σπουδαιότατο καί τελεσφόρο μέσο δημοσιότητας, προγράμματα δέ δημοσιότητας ἐξυπηρετοῦνται κινηματογραφικά ἀπό ταινίες μικροῦ μήκους, κινηματογραφικά ἐπίκαιρα, ντοκυμανταίρ, ταινίες ἱστορικοῦ καί ἐπιστημονικοῦ περιεχομένου κ.λ.

Ε. ΑΛΛΑ ΜΕΣΑ

1. Σύνθημα. Ὡς σύνθημα μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ μία λέξη ἢ μία πρόταση. Τό σύνθημα πρέπει νά ἔχει χα-

ρακτῆρα ἐπιτακτικό (π.χ. προστατέψτε τὸ περιβάλλον).

2. Σύμβολο (γραφικό, ἡχητικό, κινητικό, κ.λ.).

3. Ἡ τέχνη.

4. Εἰκὼν (φωτογραφία, σχεδιαγράμμα κ.λ.).

5. Ἀφίσα.

6. Ἐκθέσεις (πολιτιστικές, ἀρχαιολογικές, τεχνικές κ.λ.).

7. Ἐπισκέψεις (σέ ἀρχαιολογικούς χώρους, ἐργοστάσια κ.λ.).

ββ. Ὅπως εὐκόλα συμπεραίνει κάποιος, ὅλα αὐτά τὰ μέσα μπορεῖ καί πρέπει νά χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὴν σωστή πληροφόρηση τόσο τῶν

ὑπευθύνων παραγόντων, ὅσο καὶ τοῦ κοινοῦ. Αὐτονόητο εἶναι πῶς μεταξὺ τῶν πρωταρχικῶν ἐπιδιώξεων, ὁποιασδήποτε προσπάθειας διαφώτισεως πρέπει νά εἶναι ἡ εὐαισθητοποίηση ὑπευθύνων παραγόντων καὶ κοινοῦ σέ θέματα περιβάλλοντος καὶ ἡ δημιουργία «περιβαλλοντικῆς συνειδήσεως» στὸν Ἕλληνα¹².

Τέλος, δέν κρίνεται ἄσκοπο νά τολισθεῖ ἐδῶ ἡ ἀνάγκη εἰσαγωγῆς εἰδικῶν ἐνημερωτικῶν προγραμμάτων γιὰ θέματα παραδόσεως καὶ περιβάλλοντος στὴν ἐκπαίδευση ὅλων τῶν βαθμίδων, ἡ ὀργάνωση ἐκδηλώσεων, ἐπισκέψεων, ταξιδιῶν μέ περιβαλλοντικούς στόχους κ.ἄ.

1. Ο.Η.Ε. 1972.

2. Διάσκεψη τῆς Στοκχόλμης, 1972.

3. Βλ. Διάσκεψις Ἀσφαλείας καὶ Συνεργασίας ἐν Εὐρώπῃ, Τελικὴ Πράξις. Ἐλσίνκι - Ἀθῆναι, 1975, σ. 44 ἐπ., 96.

4. Βλ. ἐν ἐκτάσει: Κ.Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Βασικὲς διατάξεις τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας περὶ τύπου. Ἀθῆναι, 1979, σ. 6 ἐπ.

5. Βλ. ἐν ἐκτάσει: Κ.Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Τά περὶ τύπου διοικητικὰ μέτρα. Ἀθῆναι, 1974, σ. 20 ἐπ.

6. Βλ. ἐν ἐκτάσει: Κ.Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Μεθοδολογία τῆς προβολῆς. Ἀθῆναι, Ε' ἐκδ.

1979, σ. 84 ἐπ.

7. Ἐνθ' ἂν, σ. 108 ἐπ.

8. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ ΠΛ.: Ἡ κοινὴ γνώμη. Ἀθῆναι, 1960, σ. 65.

9. Βλ. Κ.Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Μεθοδολογία προβολῆς. Ἀθῆναι, Ε' ἐκδ. 1979, σ. 111 ἐπ.

10. CAZENEUVE J.: SOCIOLOGIE DE LA RADIO—TELEVISION. P.U.F. PARIS, 1968, σ. 52.

11. AGEL H.: ESTHETIQUE DU CINEMA. P.U.F., PARIS, 1965, σ. 11.

12. ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ: Πρόγραμμα ἀναπτύξεως 1976-80. Ἀθῆναι, 1976, σ. 47.

